

แนวคิด

พื้นฐาน

ความหมายของจิตอาสา

กล่าวได้ว่าโดยพื้นฐานของเรา “การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และกัน” เป็นรูปแบบพฤติกรรมที่สำคัญที่สุดอันหนึ่ง หากปราศจากพื้นฐานดังกล่าวแล้วแม้แต่หน่วยสังคมที่เล็กที่สุดอย่างครอบครัว ก็อาจตั้งอยู่ได้ การที่คนเรากำเนิดจากครรภ์ ได้รับการพุ่มพักอุ้มชู ให้เติบโตจากมารดานับว่าเราเป็นหนี้ชีวิตท่าน เป็นพันธะโดยธรรมชาติที่จะต้องตอบแทน

ในอีกแง่หนึ่งการที่มารดาสามารถให้กำเนิดและเกื้อกูลบุตรจนเติบโตได้นั้นแน่นอนว่าต้องอิงอาศัยปัจจัยอื่น อาทิ การมีอาหารอย่างเพียงพอ การมีความปลอดภัยเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยอย่างแน่นอนซึ่งสิ่งเหล่านั้นมีอาจมีขึ้นได้เองโดยธรรมชาติแต่มาจากคนอื่นมาจากสังคม

ดังนั้นการแบ่งหน้าที่กันของคนแท้ที่จริงต่างก็เป็นไปเพื่อการสืบสานการดำรงอยู่ของกันและกัน ทว่าในสภาพความเป็นไป ในชีวิตของแต่ละคนนั้นย่อมเป็นธรรมดาที่จะหลงลืมหรือทอดพื้นฐานของการร่วมทุกข์ร่วมสุขช่วยเหลือเกื้อกูลกันให้แคบเข้าโดยมีตัวเราเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นการสร้าง “จิตอาสา” จึงนับได้ว่าเป็นความสุข ความรู้สึกอบอุ่นย่อมเกิดขึ้นจากการที่ได้กลับมาแลเห็นธรรมชาติ

ของเราในฐานะที่เกี่ยวข้องอยู่กับผู้อื่นตลอดจนพันธหน้าที่ของ
ตนที่จะต้องเกื้อกูลผู้อื่นด้วย

ความหมายของคำว่า “จิตอาสา” (Volunteer Spirit)
นั้น พระไพศาล วิสาโล ได้ให้นิยามไว้ว่า

จิตที่พร้อมจะสละเวลา แรงกายและ
สติปัญญา เพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นจิต
ที่ไม่นิ่งดูดายเมื่อพบเห็นปัญหา หรือความ
ทุกข์ยากที่เกิดขึ้นกับผู้คน เป็นจิตที่
มีความสุขเมื่อได้ทำความดีและเห็นน้ำตา
เปลี่ยนเป็นรอยยิ้ม เป็นจิตที่เปี่ยมด้วย
“บุญ” คือความสงบเย็นและเป็นพลังแห่ง
ความดี

ความเข้าใจพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับ กลไกส่งเสริมอาสาสมัครเยาวชน เพื่อสังคม

การขัดเกลากทางสังคม (Socialization)

หมายถึง การถ่ายทอดวัฒนธรรมและการถ่ายทอด
กฎระเบียบ/หลักปฏิบัติประเพณีที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อที่ที่ต้องการสร้าง
ลักษณะบุคลิกภาพที่เหมาะสม โดยที่ได้รับการเรียนรู้จากผู้ที่
ถ่ายทอดให้มีการยอมรับบทบาท สถานภาพของตนเอง เพื่อใช้ชีวิต
อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม

กระบวนการเสริมสร้างจิตอาสา

หมายถึง แนวทางการอบรม การถ่ายทอดด้วยวิธีการสอน
และการปลูกฝังที่มีวิธีการและขั้นตอนในการเสริมสร้างที่หลากหลาย
วิธีเพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดได้เกิดความรู้ความเข้าใจในการมีลักษณะ
จิตอาสา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสภาพแวดล้อมที่มีอยู่รอบตัวของ
ผู้รับการถ่ายทอด ที่จะส่งผลต่อการมีพฤติกรรมในการช่วยเหลือและ
ทำคุณประโยชน์ให้กับผู้อื่นหรือสังคมต่อไป

สถาบันทางสังคม

หมายถึง ตัวแทนในการอบรม/ขัดเกลา/หล่อหลอมบุคคล ประกอบด้วย สถาบันครอบครัว ชุมชน ศาสนา สถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถ่ายทอดคุณค่าเกี่ยวกับหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันในสังคม

วิชาการบริการสังคม (Service Learning)

เป็นวิธีการศึกษาที่ให้หน่วยกิต คือ มีผลต่อการศึกษาในห้องเรียนด้วย มุ่งที่จะให้นักศึกษามีจิตสำนึกสาธารณะ/สำนึกพลเมืองผ่านการทำกิจกรรมบริการสังคมเป็นสำคัญ โดยอาจจะมีส่วนที่เสริมหรือไม่เสริมกับวิชาที่เรียนอยู่ก็ได้

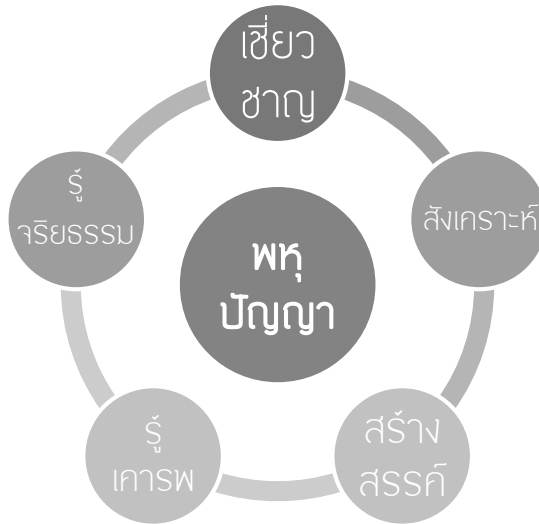
รูปแบบของวิชาการบริการสังคมถึงแม้ว่าจะมีความคล้ายคลึงกับ YIM Model ในสถาบันการศึกษาอยู่พอสมควรแต่ก็มีความแตกต่างกันในลักษณะสำคัญ โดยวิชาการบริการสังคมนั้นจะเป็นรายวิชาหนึ่งที่แยกออกมาเฉพาะต่างหากจากรายวิชาอื่นๆ ทั่วไปในหลักสูตร แต่ลักษณะของกลไก YIM Model จะเป็นการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ที่มีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับจิตอาสาเข้าไปในรายวิชาปกติที่มีอยู่เดิมในหลักสูตร โดยที่จะยังคงเนื้อหาหลักของรายวิชาเดิมเอาไว้ เช่น วิชาพัฒนาองค์การ วิชาวิจัย

และสถิติทางธุรกิจ โดยจะมีความยืดหยุ่น สามารถปรับความเข้มข้น
มากขึ้นไปตามความเหมาะสมกับธรรมชาติของแต่ละรายวิชา

แนวทางสร้างการเรียนรู้ แห่งศตวรรษที่ 21

ปัจจุบันพลังของโลกาภิวัตน์ได้ส่งอิทธิพลอย่างมากต่อผู้คนทั่วโลก ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายใหม่ๆ มากมาย ภายใต้บริบทดังกล่าว ในห้วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาจึงได้เกิดการเคลื่อนไหวของนักคิดระดับโลกที่รวมตัวกันในชื่อ “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills) และได้เผยแพร่แนวคิดปฏิบัติการสร้างการเรียนรู้ไปทั่วโลก ส่งผลให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนในระดับต่างๆ ขนานใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาทั้งหลาย

การปรับปรุงดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานการบูรณาการจิต 5 ลักษณะสำหรับอนาคตตามแนวคิดเรื่อง **พหุปัญญา (multiple intelligences)** ของ Howard Gardner โดยแบ่งเป็นส่วนที่เกี่ยวกับการรู้คิดสามลักษณะได้แก่ จิตเชี่ยวชาญ (disciplined mind), จิตรูสังเคราะห์ (synthesizing mind) และจิตสร้างสรรค์ (creating mind) อีกสองลักษณะที่เหลือจะเกี่ยวกับความเป็นมนุษย์ได้แก่ จิตรู้เคารพ (respectful mind) และจิตรู้จริยธรรม (ethical mind)

แนวคิดเรื่อง พหุปัญญา (multiple intelligences) ของ Howard Gardner

แนวทางการสร้างการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 จะเป็นการแสวงหาการเรียนรู้ที่มุ่งหลอมรวมจิตทุกลักษณะเข้าเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งในการออกแบบกระบวนการเรียนการสอนภายใต้แนวทาง YIM Model ในคู่มือเล่มเล็กๆ ที่ท่านถืออยู่นี้ได้อาศัย “กระบวนการเสริมสร้างจิตอาสา” ในรายวิชาเรียน โดยได้นำมาประยุกต์ใช้เป็นทั้งเป้าหมายและเครื่องมือที่จะหลอมรวมทักษะต่างๆ ทั้งหมดของผู้เรียนเข้าด้วยกัน เพื่อแก้ไขปัญหาหรือสร้างสรรค์ประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับสังคม/ชุมชนนั่นเอง